

СБОРНИК

**ДОКЛАДИ
ОТ ГОДИШНА УНИВЕРСИТЕТСКА
НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ**

08 – 09 ЮНИ 2023 ГОДИНА

Електронно издание

**Велико Търново
2023 г.**

Редакционен съвет: полк. доц. д-р инж. Николай Тенев
Урумов, доц. д-р Ваня Емануилова Димитрова, проф. д.н.
Севдалина Илиева Димитрова, проф. д.н. инж. Стойко
Димитров Стойков

Технически секретар: полк. доц. д-р инж. Даниел Стоянов
Берчев

Издателски комплекс на НВУ „Васил Левски”

ISSN 2367-7481

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ:

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

полк. доц. д-р инж. Николай Урумов

НАУЧЕН СЕКРЕТАР:

доц. д-р Ваня Димитрова

ЧЛЕНОВЕ:

полк. доц. д-р инж. Илиян Ангелов

полк. доц. д-р Румен Маринов

полк. доц. д-р инж. Живко Проданов

подп. доц. д-р Лазар Лазаров

подп. доц. д-р Кирил Желязков

подп. доц. д-р инж. Григор Григоров

подп. доц. д-р инж. Борислав Димитров

полк. доц. д-р Невена Атанасова – Кръстева

подп. доц. д-р Николай Стефанов

полк. доц. д-р инж. Дилян Димитров

полк. проф. д-р инж. Чавдар Минчев

полк. доц. д-р инж. Станчо Станчев

полк. доц. д-р инж. Ванко Ганев

полк. доц. д-р инж. Атанас Ленков

подп. доц. д-р инж. Милена Ламбева

проф. д-р инж. Велико Петров

ТЕХНИЧЕСКИ СЕКРЕТАР:

полк. доц. д-р инж. Даниел Стоянов Берчев

МЕЖДУНАРОДЕН НАУЧЕН ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ:

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Бригаден генерал Иван Маламов

ЧЛЕНОВЕ:

Акад. проф. д.т.н. инж. Живко Жеков – Българска академия на науките и изкуствата, София;

Чл. кор. проф. д.т.н. инж. Петър Гецов – Българска академия на науките, София;

Проф. д.х.н. инж. Михаил Харалампиев – НВУ „Васил Левски”, Велико Търново;

Проф. д.ик.н. Христо Иванов – ВУТКП, София;

Проф. д.н. Веселин Мадански – НВУ „Васил Левски”, Велико Търново;

Проф. д.н. Севдалина Димитрова – НВУ „Васил Левски”, Велико Търново;

Проф. д.н. инж. Стойко Стойков – НВУ „Васил Левски”, Велико Търново;

Полк. проф. д-р инж. Свилен Стефанов – НВУ „Васил Левски”, Велико Търново;

Полк. проф. д-р инж. Чавдар Минчев – НВУ „Васил Левски”, Велико Търново;

Проф. д.т.н. инж. Жанета Николова Савова – НВУ „Васил Левски”, Велико Търново

Полк. доц. д-р инж. Николай Урумов – НВУ „Васил Левски”, Велико Търново;

Доц. д-р инж. Христо Десев – НВУ „Васил Левски”, Велико Търново;

Доц. д-р инж. Марияна Тодорова – НВУ „Васил Левски”, Велико Търново;

Доц. д-р Диана Тимова – НВУ „Васил Левски”, Велико Търново;

Доц. д-р Венета Христова – ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, Велико Търново;

Полк. доц. д.н. Борислав Генов – директор на Институт по отбрана „Проф. Цветан Лазаров”, София;

Проф. д-р инж. Валери Иванов – ИО „проф. Цветан Лазаров”, София;

Проф. д.ик.н. инж. Димитър Йончев – Нов български университет, София;

Проф. д.в.н. инж. Георги Бахчеванов – Нов български университет, София;

Проф. д-р Марияна Божинова – СА „Димитър Ценов”, Свищов;

Проф. д.ик.н. Гошо Петков – Университет по библиотекознание и информационни технологии, София;

Проф. д-р Георги Манолов – ВУСИ, Пловдив; УНСС;

Проф. д-р Валентин Василев – ВУСИ, Пловдив;

Доц. д-р Валентина Станева – ВТУ „Тодор Каблешков”, София;

Чл. кор. проф. д.н. Христо Белоев – РУ „Ангел Кънчев”, Русе;

Проф. д-р Миглена Темелкова – Висше училище по телекомуникации и пощи, София;

Проф. д-р инж.-икон. Даниела Тодорова – Висше транспортно училище, София

Проф. д-р Калин Гайдаров – НБУ, София;

Доц. д-р Надя Маринова – НБУ, София;

COL Dr. Harald Gell, MSc, MSD, MBA – Theresan Military Academy, Wiener Neustadt, Austria;

COL Assoc. Prof. Eng. Vladan Holcner, PhD – University of Defence, Brno, Czech Republic;

Prof. Univ. Dr. phil. habil. Dr. h. c. Wolfgang Sucharowski – University of Rostock, Germany;

Prof. Panayiotis V. Frangos – National Technical University of Athens, Athens, Greece;

Prof. Theodore E. Liolios, PhD – Hellenic Military Academy, Greece;

Assoc. Prof. Dr. Márta Seebauer – Obuda University, Hungary;

Assoc. Prof. Eva Nagyne Hajnal – Obuda University, Hungary;

Assoc. Prof. D-r Roman Djakons – ISMA, Riga, Latvia;

Prof. Lyubomir Lazov – Rezekne Academy of Technologies, Latvia;

Prof. Robert Dimitrovski – MIT University, Skopje, Macedonia;

Sasho Korunovski, PhD – Rector of the University „St. Kliment Ohridski”, Bitola, Macedonia;

Prof. Dragan Antić, PhD – University of Niš,

Professor, PhD Ivan Bimbilovski – University for Information Science and Technology "St. Paul the Apostle", Ohrid, Macedonia

Prof. Dr. Nikola Jankulovski – Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, Macedonia;

LTC Andrzej Sobon, PhD – National Defence University Warsaw, Poland;

Prof. Lech Kościelecki – Military University of Technology, Warsaw, Poland;

COL Assoc. Prof. Konrad Stańczyk – Military University of Technology, Warsaw, Poland;

Assoc. Prof. Juliusz Piwowarski, PhD – University of Public and Individual Security „Apeiron” in Cracow, Poland;

Assoc. Prof. Janusz Gierszewski, PhD – Pomeranian University in Słupsk, University of Public and Individual Security „Apeiron” in Cracow, Poland;

COL Assoc. Prof. Tomasz Kosmider – National Defence University Warsaw, Poland;

COL Krzysztof Klupa, PhD – The Gen. Tadeusz Kosciuszko Military Academy of Land Forces, Wrocław, Poland;

MAJ Jarosław Stelmach, PhD – The Gen. Tadeusz Kosciuszko Military Academy of Land Forces, Wrocław, Poland;

Assoc. Prof. Adam Rejmak – Cuiavian University in Włocławek, Poland;

Assoc. Prof. Piotr Gawliczek – Cuiavian University in Włocławek, Poland;

Prof. Wojciech Korneta – Łomża State University of Applied Sciences, Poland;

COL Mariusz Gontarczyk, PhD, MSc., Eng. – Military University of Technology, Warsaw, Poland;

Ćwik Bogdan, PhD, MSc., Eng. – Military University of Technology, Warsaw, Poland;

Katarzyna Świerszc, PhD, MSc. – Military University of Technology, Warsaw, Poland;

BG Prof. Eng. Ghiță Bârsan, PhD – „Nicolae Balcescu” Land Forces Academy, Sibiu, Romania;

COL 1st SR Assoc. Prof. Vasile Căruțașu, PhD – „Nicolae Balcescu” Land Forces Academy, Sibiu, Romania;

COL 1st SR Assoc. Prof. Danu Moșteanu, PhD – „Nicolae Balcescu” Land Forces Academy, Sibiu, Romania;

Assoc. Prof. Cristian-Emil Moldoveanu – Military Technical Academy, Bucharest, Romania;

Daniela Moldoveanu PhD – Military Technical Academy, Bucharest, Romania;

Prof. Georgeta Pop – Banat's University of Agricultural Science and Veterinary Medicine „King Michael I of Romania” from Timisoara, Romania;

Assoc. Prof. Ilinca Imbrea – Banat's University of Agricultural Science and Veterinary Medicine „King Michael I of Romania” from Timisoara, Romania;

Prof. Univ. Dr. Manuela Epure – University „Spiru Haret”, Bucharest, Romania;

Prof. Univ. Dr. Roxana Stefanescu – University „Spiru Haret”, Bucurest, Romania;

Prof. Dr. Dan Scarpete – Univerisy „Dunarea de Jos” of Galati, Romania;

LTC Associate Professor Alexandru Herciu, PhD – „CAROL Ist” National Defense University, Romania;

BG Assoc. Prof. Eng. Boris Ďurkech – Armed Forces Academy General Milan Rastislav Štefánik, Liptovský Mikuláš, Slovakia;

Prof. Ing. Milan Sopóci, PhD, Sc. – Armed Forces Academy General Milan Rastislav Štefánik, Liptovský Mikuláš, Slovakia;

Captain (Navy) Miroslav Čitić – Military Academy Belgrade;

Colonel Dragan Trifković PhD, Associate Professor – Military Academy Belgrade;

Lieutenant Colonel Srđan Blagojević PhD, Associate Professor – Military Academy Belgrade;

Vladan Đokić, PhD – Military Academy Belgrade;

Prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. – dean of the Faculty of Economics and Administration, University of Pardubice, Czech Republic;

plk. v.v. Mgr. David Dlouhý, Ph.D. – rector of the Police Academy of the Czech Republic in Prague;

doc. JUDr. Mgr. Josef Salače, Ph. D., Dr.h.c. – vice-rector of the Police Academy of the Czech Republic In Prague;

doc. RNDr. Vojtěch Petráček, CSc. – rector of the Czech Technical University in Prague, Czech Republic;

doc. Ing. Václav Čuba, Ph.D. – dean of the Faculty of Nucluar Siences and Physical Engineering, the Czech Technical University in Prague, Czech Republic;

Ing. Bořivoj Pražák – rector of the CEVRO Institute, Prague, Czech Republic;

Col Juozas Kačergius – commandant of the General Jonas Žemaitis Military Academy of Lithuania, Vilnius, Lithuania;

Marek Link – Rector of the Estonian Academy of Security Sciences Tallinn, Estonia

Stefano Geuna, Professore ordinario di Anatomia umana – Rettore dell 'Università degli Studi di Torino, Italy;

Erhan Afyoncu – rector of the Turkish National Defence University, Istanbul, Turkey;

Prof. Dr. Suat Cebeci – rector Yalova University, Yalova, Turkey

Мария Митрева, Вера Павлова Разработване на метод за определяне на микроцистин-Lr и негови аналози чрез HPLC	1520
Павлина Пенева Влияние на температурата върху скоростта на дегазация	1529
Радостина Ташева, Иван Стефанов Моделиране на високочестотните квазипериодични осцилации на милисекундния пулсар ХТЕJ1807-294 с отчитане на грешките и по двете променливи	1535
Руска Георгиева Драганова-Христова Експерименталната работа при формиране на природонаучна грамотност на учениците от прогимназиален етап	1541
Таня Шейтанова, Милена Рачинска, Мария Митрева, Вера Павлова HPLC-UV определяне на бисфенол А – нов замърсител за мониторинг на питейни води	1548
Вера Павлова, Мария Митрева Проучване за наличие на цианотоксини и нутриенти в питеен язовир Искър (2017-2018)	1556
Весела Димитрова Приложение на панелна регресия при изследване на зависимостта между новопостроената жилищна площ в българските региони и избрани социално-демографски фактори	1563
Веселин Видев Дуален и обобщен дуален принцип на Ракич	1574
Veselin Videv An example of J-Osserman almost Hermitian manifolds	1584
Veselin Videv Four-dimensional Riemannian manifolds with commuting Stanilov curvature operators	1588
НАУЧНО НАПРАВЛЕНИЕ „ПЕДАГОГИЧЕСКИ И ХУМАНИТАРНИ НАУКИ“	1592
Марияна Няголова, Юрий Олейник Общото и особеното в съвременното преподаване на история на психологията в европейските страни	1593
Николина Йорданова Личност и творчество в трудовете на академик Михаил Димитров	1604

Магдалена Василева Размисли върху националния характер на българи и японци от гледна точка на чуждоезиковото обучение. Българският национален характер (1)	1614
Магдалена Василева Размисли върху националния характер на българи и японци от гледна точка на чуждоезиковото обучение. Японският национален характер (2)	1624
Anna Marcinkiewicz-Kaczmarczyk The Patriotic Attitudes Promoted Among Women-Soldiers In The Polish Army (1939-1945)	1632
Георги Василев Методът на театралната педагогика в работата на педагога	1643
Татяна Христатијева Ролята на съвременните информационни и комуникационни технологии в обучението по чужд език	1650
Диана Нешкова Обучение на студентите от ВУЗ по въпросите на гражданската отбрана по време на Студената война	1660
Дилян Николчев Комунистическите репресии срещу Търновския митрополит Софроний: случаите „Костел – Беброво“ и „Павликени – Дъскот“	1668
Красимира Тодорова България и войната в Персийския залив (1990-1991 година)	1679
Николинка Климукова Последователност при рисуване пропорциите на портрета	1690
Margarita Kaleynska, Mariela Todorova-Koleva Attitudes Of Bulgarian Student Teachers Towards Coaching In Education	1699
Margarita Kaleynska Coaching – A Possible Resource For Gifted Students	1707
Мариела Тодорова-Колева, Маргарита Калейнска Ролята и мястото на коучинга в образованието	1715
Борислава Иванова Педагогически аспекти при приложението на изкуствен интелект (AI) в предучилищното образование	1726

Милена Георгиева	
Между войната и предприемачеството – „Писма за Сърбия” от Тодор Икономов	1735
Милена Георгиева	
Казусът за водачеството в Априлското въстание от 1876 г.	1747
Милена Георгиева	
За културните и технологични иновации на полско – унгарската емиграция по българските земи през 50-те години на XIX век	1759
Гинка Георгиева	
Емануил Васкидович – просветител и общественик	1772
Десислава Цончева	
Насилието – път към зависимостта и дрогата сред учениците	1784
Десислава Цончева	
Употреба на психоактивни вещества в горна училищна възраст	1791
Евдокия Стефанова	
Светът на технологиите при взаимодействието „човек-общество-природа“ в начална училищна възраст	1796
Евдокия Стефанова	
Съвременен модел на урок за нови знания при взаимодействието „човек-общество-природа“ в начална училищна възраст	1805
Евдокия Стефанова	
Приоритети, класификации и предимства на кръстословиците при възприемане на света в начална училищна възраст	1814
Диана Стефанова	
Паремиологични изследвания: традиции и иновации	1823
Диана Стефанова	
Пословицата – знак и модел на отношенията между обектите в социално значима ситуация	1828
Диана Стефанова	
Библейските пословици и идиоми в английски език и текстът на Библията	1834
Лидия Колева	
Лидерството в съвременните пространства	1840
Лидия Колева	
Дигиталните компетентости – трансформационно учене за ефективно лидерство	1851

Венцислав Петров Ефективност при използването на игри в музикалното образование за деца в детската градина	1859
Петьо Костадинов, Антоанета Костадинова Ранно откриване на ученици с високи образователни възможности	1865
Милена Трендафилова Ученици-медиатори: ключ към последователно и ефективно управление на конфликти в първи клас	1873
Силвия Тодорова Ключовите компетентности в съвременното образование	1883
Любима Зонева Модели за планиране на обучение по технологии и предприемачество с интегрирани информационни и комуникационни технологии	1891
Димитрина Хамзе Лирично-мистичната тоналност в писмата на Юлиуш Словацки	1901
Димитрина Хамзе Юлиуш Словацки и мистичното познание	1910
Катя Стоянова, Весела Вельова Хиперактивно поведение с дефицит на внимание в училищни условия	1930
Виктор Рогозенски Агитационната и пропагандна дейност на полската комунистическа работническа партия в периода 1918-1919 г.	1938
Анета Стоянова Относно перфектоподобния комплекс като въпрос в чуждоезиковото обучение по български език	1951
Анета Стоянова За творческите задачи в чуждоезиковото обучение по български език	1960
Илияна Хинова Повишаване на ангажираността на ученици в начална училищна възраст чрез психология на оптималното преживяване	1969
Даниела Кабакчиева Контент-анализ на тема „Австралия” в учебниците по география и икономика за 6. клас	1979

- Даниела Кабакчиева**
Обобщен модел на интелектуална карта по тема „Австралия” по вариантите на учебници по география и икономика за 6. клас 1991
- Тамара Драганова, Даниела Кабакчиева**
Между миналото и новото! Каква е ситуацията след измененията и допълненията на учебната програма по география и икономика в VI клас при тема „Австралия” – дидактическа интерпретация 1998
- Тамара Драганова**
Опит за обзорен поглед по въпроса за домашната работа при учебните предмети от общообразователната подготовка – програмно-нормативна визия (Първа част) 2009
- Тамара Драганова**
Опит за обзорен поглед по въпроса за домашната работа при учебните предмети от общообразователната подготовка – програмно-нормативна визия (Втора част) 2021
- Георги Иванов**
Конфликти и личностни взаимоотношения 2030
- Дияна Димитрова**
Форми на взаимодействие с базовите училищни институции при подготовка на студенти – бъдещи начални учители 2038
- Мариета Сърбинска**
Рамка на компетентността „групиране на страни” в Азия и показатели за групиране в учебниците по география и икономика за 6. клас 2045
- Мариета Сърбинска**
Приложение на MapChart при компетентност „групиране на страни” в Азия – примерни варианти на карти 2055
- Нели Кръстева**
Модел на приобщаващо образование в детската градина по околната среда 2064
- Нели Кръстева**
Гражданското образование – механизъм за съвместно съжителство и запазване на националната идентичност на детето на 5-7 години 2072
- Нели Кръстева**
Образование на младото поколение в социални и граждански компетентности, предпоставка за социално благосъстояние 2080
- Иван Попов**
Последният разцвет на България при управлението на Иван Александър (1331-1371 г.) 2088

ОПИТ ЗА ОБЗОРЕН ПОГЛЕД ПО ВЪПРОСА ЗА ДОМАШНАТА РАБОТА ПРИ УЧЕБНИТЕ ПРЕДМЕТИ ОТ ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНАТА ПОДГОТОВКА – ПРОГРАМНО-НОРМАТИВНА ВИЗИЯ (ПЪРВА ЧАСТ)

Тамара Драганова

AN ATTEMPT TO REVIEW THE ISSUE OF HOMEWORK IN GENERAL EDUCATIONAL PREPARATION SUBJECTS – A CURRICULAR AND NORMATIVE VISION (FIRST PART)

Tamara Draganova

Резюме: Статията представя резултати от изследване на учебните програми по учебните предмети в българското училище след 2016 г. – общообразователна подготовка. Систематизирани и обобщени са проучванията на програмно ниво и е представена процедурната визия за отделните учебни предмети, както и обобщени модели. Представено е мястото на домашната работа и видовете конкретно по учебния предмет география и икономика.

Ключови думи: домашна работа, общообразователна подготовка, учебни програми, образователна реформа, учебни предмети, география и икономика

Abstract: The article presents the results of a study of the curricula for the school subjects in the Bulgarian school after 2016 - general educational preparation. The studies at the program level are systematized and summarized, and the procedural vision for the individual school subjects, as well as generalized models, are presented. The location and types of homework specifically for the school subject of geography and economics are presented.

Keywords: homework, general educational preparation, curricula, educational reform, school subjects, geography and economics

Образователните политики в България от началото на образователната реформа през 2016 г. са насочени към концепцията за повишаване на качеството на образованието. Образователните политики и стратегии обхващат сътрудничество на всички нива на управление – училищно-институционално, местно, регионално и национално, защото образованието е национален приоритет. Системата на предучилищното и училищното образование утвърждава принципа за равен достъп до качествено образование и

провежда целенасочени политики.¹ Образователните институции реализират своите дейности като правят избор на организация, материално-техническа база, информационни ресурси и информационно-комуникационни технологии, интерактивни методи и съвременни средства на обучение, и други с цел осигуряване на качествено провеждане на обучението в XXI век и качествено образование. Част от образователната политика за качествено образование е и домашната работа.

В таблица 1 е представена систематизираната визия на обекта на изследване – домашната работа, както и предмета - мястото и съдържанието на домашната работа в прогимназиален образователен етап при учебните предмети от общообразователната подготовка – V-VII клас на българското училище.

Систематизирана визия на мястото и съдържанието на домашната работа в прогимназиален образователен етап при учебните предмети от общообразователната подготовка – V-VII клас на българското училище

Таблица 1

УЧЕБЕН ПРЕДМЕТ	МЯСТО В СТРУКТУРАТА НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА	СЪДЪРЖАНИЕ
УЧЕБНИ ПРЕДМЕТИ – V КЛАС		
Български език	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Съотношение при формиране на срочна оценка: Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, работа по групи и др.) – 20 % ²
Литература	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Съотношение при формиране на срочна оценка: Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, работа по групи и др.) – 20 % ³
Английски език	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	писмени задачи в клас и домашни работи: минимум 2 оценки ⁴
Математика	Специфични методи	Съотношение при формиране на

¹ Закон за предучилищното и училищното образование, 2015, в сила от 01.08.2016, с. 2-3.

² Учебна програма по Български език и литература, компонент *Български език*, за V клас (общообразователна подготовка), 2015, с. 8.

³ Учебна програма по Български език и литература, компонент *Литература* за V клас (общообразователна подготовка), 2015, с. 7.

⁴ Учебна програма по Английски език за V клас (общообразователна подготовка), 2015, с. 6.

	и форми за оценяване на постиженията на учениците	срочна и годишна оценка: Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи , работа по проекти и др.) – 33 % ⁵
Информационни технологии	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Изпълнение на практически задачи и малки проекти за домашна работа . Портфолио, което може да съдържа решаваните от ученика практически задачи в часовете, домашни работи , проучвания по дадена тема, тестове. <i>Забележка:</i> Индивидуалното портфолио може да се използва за оценяване на отделен ученик, при условие че всеки ученик работи самостоятелно на компютър, или включва само компоненти, които ученикът разработва самостоятелно – домашни работи , проучвания, тестове. Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка: Оценки от работа по проекти и индивидуално портфолио по предварително зададени критерии, домашни работи – 30 %. ⁶
История и цивилизации	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка: Оценки от други дейности (работа в час, изпълнение на домашни работи , на упражнения, работа по проекти и др.) – 25 % ⁷
География и икономика	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	<i>Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка:</i> Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи , работа по проекти и др.) – 30 % ⁸
Човекът и природата	Кратко представяне на учебната програма	За разкриване на експерименталната същност на природните науки е необходимо да се използват всички възможности

⁵ Учебна програма по Математика за V клас (общообразователна подготовка), 2020, с. 6.

⁶ Учебна програма по Информационни технологии за V клас (общообразователна подготовка), 2015, с. 9-10.

⁷ Учебна програма по История и цивилизации за V клас (общообразователна подготовка), 2015, с.9.

⁸ Учебна програма по География и икономика за V клас (общообразователна подготовка), 2020, с.8.

		за демонстрационен, лабораторен и домашен експеримент . ⁹
	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка: Оценки от други дейности (домашни работи, лабораторни упражнения, семинари, работа по проекти и др.) ~ 30 %. ¹⁰
Музика	Специфични форми и методи за оценяване на постиженията на учениците	Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, на лабораторни упражнения, работа по проекти и др.) – 25 %. ¹¹
Изобразително изкуство	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Текущо оценяване - на възложени задачи за домашна работа. Съотношение при формиране на срочна оценка: Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, работа по проекти – портфолио, колективни прояви и изложби, конкурси и др.) – 30 %. ¹²
Технологии и предприемачество	---	---
Физическо възпитание и спорт	---	---
УЧЕБНИ ПРЕДМЕТИ – VI КЛАС		
Български език	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Съотношение при формиране на срочна и на годишна оценка: Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, работа по групи и др.) – 20 %. ¹³
Литература	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Съотношение при формиране на срочна и на годишна оценка: Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, работа по групи и др.) – 20 %. ¹⁴

⁹ Учебна програма по Човекът и природата за V клас (общообразователна подготовка), 2015, с. 1.

¹⁰ Учебна програма по Човекът и природата за V клас (общообразователна подготовка), 2015, с. 12-13.

¹¹ Учебна програма по учебния предмет Музика за V клас (общообразователна подготовка), 2015, с. 7.

¹² Учебна програма по учебния предмет Изобразително изкуство за V клас (общообразователна подготовка), 2015, с. 6-7.

¹³ Учебна програма по Български език и литература, компонент *Български език*, VI клас (общообразователна подготовка), 2016, с. 7.

¹⁴ Учебна програма по Български език и литература, компонент *Литература*, за VI клас (общообразователна подготовка), 2016, с. 6-7.

Английски език	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Писмени задачи в клас и домашни работи - минимум 2 оценки. ¹⁵
Математика	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Съотношение при формиране на срочна и на годишна оценка: Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, работа по проекти и др.) – 30 %. ¹⁶
Информационни технологии	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Решаване на практически задачи, изпълнявани за домашна работа. Изготвяне на портфолио, което може да съдържа решаваните от ученика практически задачи в часовете, домашни работи, проучвания по дадена тема, тестове. <i>Забележка:</i> Индивидуалното портфолио може да се използва за оценяване на отделен ученик, при условие че всеки ученик работи самостоятелно на компютър, или включва само компоненти, които ученикът разработва самостоятелно – домашни работи, проучвания, тестове. Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка: Оценки от работа по проекти, индивидуално портфолио по предварително зададени критерии, домашни работи – 30 %. ¹⁷
История и цивилизации	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка: Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, на упражнения, работа по проекти и др.) – 25 %. ¹⁸
География и икономика	Специфични методи и форми за оценяване на	Съотношение при формиране на срочна оценка: Оценки от други участия (работа в час, изпълнение

¹⁵ Учебна програма по Английски език за VI клас (общообразователна подготовка), 2016, с. 6.

¹⁶ Учебна програма по Математика за VI клас (общообразователна подготовка), 2020, с. 7.

¹⁷ Учебна програма по Информационни технологии за VI клас (общообразователна подготовка), 2016, с. 7-8.

¹⁸ Учебна програма по История и цивилизации за VI клас (общообразователна подготовка), 2016, с. 7.

	постиженията на учениците	на домашни работи, работа по групи и др.) – 30 %. ¹⁹
Човекът и природата	Кратко представяне на учебната програма	За разкриване на експерименталната същност на природните науки е необходимо да се използват всички възможности за демонстрационен, лабораторен и домашен експеримент . ²⁰
	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка - Оценки от други дейности (домашни работи, лабораторни упражнения, семинари, работа по проекти и др.) ~ 30 %. ²¹
Музика	Специфични форми и методи за оценяване на постиженията на учениците	Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, на лабораторни упражнения, работа по проекти и др.) – 25 %. ²²
Изобразително изкуство	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Текущо оценяване: на възложени задачи за домашна работа. Съотношение при формиране на срочна оценка: Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, работа по проекти – портфолио, колективни прояви и изложби, конкурси и др.) – 30 %. ²³
Технологии и предприемачество	---	---
Физическо възпитание и спорт	---	---
УЧЕБНИ ПРЕДМЕТИ – VII КЛАС		
Български език	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Съотношение при формиране на срочна и на годишна оценка: Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, работа по групи и др.) – 20 %. ²⁴

¹⁹ Учебна програма по география и икономика за VI клас (общообразователна подготовка), 2020, с. 7.

²⁰ Учебна програма по Човекът и природата за VI клас (общообразователна подготовка), 2016, с. 1.

²¹ Учебна програма по Човекът и природата за VI клас (общообразователна подготовка), 2016, с. 14-15.

²² Учебна програма по учебния предмет Музика за VI клас (общообразователна подготовка), 2016, с. 7.

²³ Учебна програма по учебния предмет Изобразително изкуство за VI клас (общообразователна подготовка), 2016, с. 7-8.

²⁴ Учебна програма по Български език и литература за VII клас компонент *Български език* (общообразователна подготовка), 2017, с. 7.

Литература	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Съотношение при формиране на срочна и на годишна оценка: Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на <u>домашни работи</u> , работа по групи и др.) – 20 %. ²⁵
Английски език	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	<u>Домашни работи</u> и писмени задачи в клас - минимум 1 оценка. ²⁶
Математика уч. 2022/2023 г.	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка: Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на <u>домашни работи</u> , на лабораторни упражнения, работа по проекти и др.) – 30 %. ²⁷
Математика уч. 2023/2024 г.		Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка: Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на <u>домашни работи</u> , на лабораторни упражнения, работа по проекти и др.) – 30 %. ²⁸
Информационни технологии	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Решаване на практически задачи, изпълнявани за <u>домашна работа</u> . Портфолио, което може да съдържа решаваните от ученика практически задачи в часовете, <u>домашни работи</u> , проучвания по дадена тема, тестове. <i>Забележка:</i> Индивидуалното портфолио може да се използва за оценяване на отделен ученик, при условие че всеки ученик работи самостоятелно на компютър, или включва само компоненти, които ученикът разработва самостоятелно – <u>домашни работи</u> , проучвания, тестове. Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка: Оценки от работа по проекти и индивидуално портфолио по

²⁵ Учебна програма по Български език и литература за VII клас компонент *Литература* (общообразователна подготовка), 2017, с. 8.

²⁶ Учебна програма по Английски език за VII клас (общообразователна подготовка), 2017, с. 6.

²⁷ Учебна програма по Математика за VII клас общообразователна подготовка, 2017, с. 9.

²⁸ Учебна програма по Математика за VII клас общообразователна подготовка, 2020, с.

		предварително зададени критерии, домашни работи – 50 %. ²⁹
История и цивилизации	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка: Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, на упражнения, работа по проекти и др.) – 25 %. ³⁰
География и икономика	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка: Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, работа по групи и др.) – 30 %. ³¹
Биология и здравно образование уч. 2022/2023 г.	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка: Оценки от други дейности (домашни работи, лабораторни упражнения, практически изпитвания, семинари, работа по проекти и др.) ~ 30 %. ³²
Биология и здравно образование уч. 2023/2024 г.		Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка: Оценки от други дейности (домашни работи, лабораторни упражнения, практически изпитвания, семинари, работа по проекти и др.) ~ 30 %. ³³
Физика и астрономия уч. 2022/2023 г.	Примерни критерии за оценка на постиженията при практическата дейност:	За постигане на очакваните резултати по теми от Учебната програма за VII клас и за мотивиране на учениците към учебно-познавателна дейност могат да се поставят задачи за самостоятелна работа и/или за домашна работа, свързани с измерване и изчисление на разходи на електроенергия на битови уреди, както и проектни дейности, свързани с теми за енергийна ефективност. ³⁴

²⁹ Учебна програма по Информационни технологии за VII клас (общообразователна подготовка), 2017, с. 6-7.

³⁰ Учебна програма по История и цивилизации за VII клас (общообразователна подготовка), 2017, с. 7.

³¹ Учебна програма по География и икономика за VII клас (общообразователна подготовка), 2017, с. 8.

³² Учебна програма по Биология и здравно образование за VII клас (общообразователна подготовка), 2017, с. 8-9.

³³ Учебна програма по Биология и здравно образование за VII клас (общообразователна подготовка), 2020, с. 9-10.

³⁴ Учебна програма по Физика и астрономия за VII клас (общообразователна подготовка), 2017, с.7.

	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка: Оценки от други дейности (домашни работи, лабораторни упражнения, семинари, работа по проекти и др.) ~ 30 %. ³⁵
Физика и астрономия уч. 2023/2024 г.	Примерни критерии за оценка на постиженията при практическата дейност	За постигане на очакваните резултати по теми от Учебната програма за VII клас и за мотивиране на учениците към учебно-познавателна дейност могат да се поставят задачи за самостоятелна работа и/или за домашна работа, свързани с измерване и изчисление на разходи на електроенергия на битови уреди, както и проектни дейности, свързани с теми за енергийна ефективност. ³⁶
	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка: Оценки от други дейности (домашни работи, лабораторни упражнения, семинари, работа по проекти и др.) ~ 30 %. ³⁷
Химия и опазване на околната среда уч. 2022/2023 г.	Кратко представяне на учебната програма	За разкриване на експерименталната същност на химията е необходимо да се използват всички възможности за демонстрационен, лабораторен и домашен експеримент . ³⁸
	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка: Оценки от други дейности (домашни работи, лабораторни упражнения, семинари, работа по проекти и др.) – 30 %. ³⁹
Химия и опазване на околната среда уч. 2023/2024 г.	Кратко представяне на учебната програма	За разкриване на експерименталната същност на химията е необходимо да се

³⁵ Учебна програма по Физика и астрономия за VII клас (общообразователна подготовка), 2017, с. 8.

³⁶ Учебна програма по Физика и астрономия за VII клас (общообразователна подготовка), 2020., с.7.

³⁷ Учебна програма по Физика и астрономия за VII клас (общообразователна подготовка), 2020., с. 8.

³⁸ Учебна програма по Химия и опазване на околната среда за VII клас (общообразователна подготовка), 2017, с. 1.

³⁹ Учебна програма по Химия и опазване на околната среда за VII клас (общообразователна подготовка), 2017, с. 7-8.

		използват всички възможности за демонстрационен, лабораторен и домашен експеримент . ⁴⁰
	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка: Оценки от други дейности (домашни работи , лабораторни упражнения, семинари, работа по проекти и др.) – 30 %. ⁴¹
Музика	Специфични форми и методи за оценяване на постиженията на учениците	Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи , на лабораторни упражнения, работа по проекти и др.) – 25 %. ⁴²
Изобразително изкуство	Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците	Текущо оценяване: на възложени задачи за домашна работа . Съотношение при формиране на срочна оценка: Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи , работа по проекти – портфолио, колективни прояви и изложби, конкурси и др.) – 30 %. ⁴³
Технологии и предприемачество	---	---
Физическо възпитание и спорт	---	---

Данните в таблица 1 са анализирани и дидактически интерпретирани в контекста на домашната работа по всички учебни предмети на прогимназиален образователен етап при общообразователната подготовка във втората част на темата на статията.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Закон за предучилищното и училищното образование, 2015, в сила от 01.08.2016.

2. Учебна програма по Английски език за V клас (общообразователна подготовка), 2015.

⁴⁰ Учебна програма по Химия и опазване на околната среда за VII клас (общообразователна подготовка), 2020, с. 1.

⁴¹ Учебна програма по Химия и опазване на околната среда за VII клас (общообразователна подготовка), 2020, с. 8.

⁴² Учебна програма по учебния предмет Музика за VII клас (общообразователна подготовка), 2017, с. 8.

⁴³ Учебна програма по учебния предмет Изобразително изкуство за VII клас (общообразователна подготовка), 2017, с. 7-8.

3. Учебна програма по Английски език за VI клас (общообразователна подготовка), 2016.
4. Учебна програма по Английски език за VII клас (общообразователна подготовка), 2017.
5. Учебна програма по Биология и здравно образование за VII клас (общообразователна подготовка), 2017.
6. Учебна програма по Биология и здравно образование за VII клас (общообразователна подготовка), 2020.
7. Учебна програма по Български език и литература за VII клас компонент *Български език* (общообразователна подготовка), 2017.
8. Учебна програма по Български език и литература за VII клас компонент *Литература* (общообразователна подготовка), 2017.
9. Учебна програма по Български език и литература, компонент *Български език*, за V клас (общообразователна подготовка), 2015.
10. Учебна програма по Български език и литература, компонент *Български език*, VI клас (общообразователна подготовка), 2016.
11. Учебна програма по Български език и литература, компонент *Литература* за V клас (общообразователна подготовка), 2015.
12. Учебна програма по Български език и литература, компонент *Литература*, за VI клас (общообразователна подготовка), 2016.
13. Учебна програма по География и икономика за V клас (общообразователна подготовка), 2020.
14. Учебна програма по география и икономика за VI клас (общообразователна подготовка), 2020.
15. Учебна програма по География и икономика за VII клас (общообразователна подготовка), 2017.
16. Учебна програма по Информационни технологии за V клас (общообразователна подготовка), 2015.
17. Учебна програма по Информационни технологии за VI клас (общообразователна подготовка), 2016.
18. Учебна програма по Информационни технологии за VII клас (общообразователна подготовка), 2017.
19. Учебна програма по История и цивилизации за V клас (общообразователна подготовка), 2015.
20. Учебна програма по История и цивилизации за VI клас (общообразователна подготовка), 2016.
21. Учебна програма по История и цивилизации за VII клас (общообразователна подготовка), 2017.
22. Учебна програма по Математика за V клас (общообразователна подготовка), 2020.
23. Учебна програма по Математика за VI клас (общообразователна подготовка), 2020.

24. Учебна програма по Математика за VII клас общообразователна подготовка, 2017.
25. Учебна програма по Математика за VII клас общообразователна подготовка, 2020.
26. Учебна програма по Технологии и предприемачество за V клас (общообразователна подготовка), 2015.
27. Учебна програма по Технологии и предприемачество за VII клас (общообразователна подготовка), 2017.
28. Учебна програма по учебния предмет Изобразително изкуство за V клас (общообразователна подготовка), 2015.
29. Учебна програма по учебния предмет Изобразително изкуство за VI клас (общообразователна подготовка), 2016.
30. Учебна програма по учебния предмет Изобразително изкуство за VII клас (общообразователна подготовка), 2017.
31. Учебна програма по учебния предмет Музика за V клас (общообразователна подготовка), 2015.
32. Учебна програма по учебния предмет Музика за VI клас (общообразователна подготовка), 2016.
33. Учебна програма по учебния предмет Музика за VII клас (общообразователна подготовка), 2017.
34. Учебна програма по Физика и астрономия за VII клас (общообразователна подготовка), 2017.
35. Учебна програма по Физика и астрономия за VII клас (общообразователна подготовка), 2020.
36. Учебна програма по Физическо възпитание и спорт за V клас (общообразователна подготовка), 2015.
37. Учебна програма по Физическо възпитание и спорт за VII клас (общообразователна подготовка), 2017.
38. Учебна програма по Химия и опазване на околната среда за VII клас (общообразователна подготовка), 2017.
39. Учебна програма по Химия и опазване на околната среда за VII клас (общообразователна подготовка), 2020.
40. Учебна програма по Човекът и природата за V клас (общообразователна подготовка), 2015.
41. Учебна програма по Човекът и природата за VI клас (общообразователна подготовка), 2016.

*Тамара Георгиева Драганова, гл. ас. д-р
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”
гр. Велико Търново, ул. „Г. Измирлиев” 4,
0889904561, t.draganova@ts.uni-vt.bg*